

Het open ruimte platform

III. Beleids- traject

Inhoudstafel

1. Platformoverleg

ORP Procesvoering (12.03.2015)	9
ORP Toegang tot grond (03.07.2015)	13
ORP Programma-aanpak (11.12.2015)	17
ORP Innovatie (19.02.2016)	21

In november 2015 werden de eerste voorlopige inzichten geformuleerd:

Het doel van het Open Ruimte Platform is om het testtraject en leertraject via het beleidstraject bij elkaar te brengen tot een aantal inhoudelijke doorbraken om:

- 1. de positie van de open ruimte mee te laten ontwikkelen met het stedelijk systeem (in plaats van in het defensief te moeten gaan)**
- 2. via het bouwen aan de open ruimte tegelijk lange termijn doelstellingen mee te realiseren (waterbuffering en -opslag, betaalbare gezonde voeding, kwalitatieve leefomgevingen, biodiversiteit, ...)**

Daarom zoekt het beleidstraject naar programma's en technieken (met heldere doelstellingen en gekoppelde budgetten) als platformen voor samenwerking om bovenlokale doelstellingen te koppelen aan lokale dynamieken.

Waar loopt het nu vast?

Om op zoek te gaan naar deze programma's, synthetiseren we een aantal vaststellingen / aandachtspunten waar het huidige beleid vaak op vastloopt:

- het proces van bestemming naar vergunning**
- de dominantie van financiële logica's**
- instrumenten vs inhoud/visie/**

ontwikkelingsverhaal

- draagvlak vs uitvoering en inrichting**
- generiek beleid vs lokale creativiteit**
- ontbrekende expertise tussen generieke beleid vs gebiedsgerichte maatwerk**

Inhoudelijke doorbraken

Het Open Ruimte Platform focust op vier inhoudelijke doorbraken:

- **Grondeigenaren en -gebruikers: Hoe kunnen grondeigenaars en –gebruikers mee ingeschakeld worden en actief deelnemen aan het bouwen aan de open ruimte?**
- **Herbestemming: Hoe kan herbestemming plaatsvinden van harde sectoren op strategische locaties van de open ruimte in functie van de open ruimte?**
- **Afstemmen functionele logica's: Hoe kunnen de zachtere openruimtelogica's voldoende opwegen ten opzichte van hardere functionele logica's zonder de hardere logica's over te nemen?**
- **Lokale creativiteit versus generiek beleid: Is er een relatie merkbaar tussen een terugtrekkende overheid en de mate van creativiteit en diversiteit aan lokale initiatieven? Een terugtrekkende overheid kan aanleiding geven tot het overleven van enkel de sterkste, meest institutioneel verankerde lokale creativiteit.**

Een aantal procesaanbevelingen die geregeld terugkomen:

- **Het formuleren van heldere doelstellingen van bovenaf (voor het stimuleren van samenwerking en doelstellingen op lange termijn)**
- **Meer tijd en ruimte voor de tussenfase of voorbereidingstijd om stakeholders samen te laten dromen**
- **Meer tijd en ruimte voor de onzichtbare fase van het koppelen van uitvoering en inrichting aan gemeenschappelijke intenties, problemen en**

ambities...

Hierbij komen een aantal inhoudelijke koppelingen terug:

- **Het verbinden van stad en rand: open ruimte versterken in dens verstedelijkt gebied, de toegang tot grond bevorderen tegen financiële logica's in (voedsellandschap)**
- **De koppeling tussen wonen, landbouw, recreatie en gezondheid (voedsellandschap)**
- **Het koppelen van klimaatverandering (water) aan evoluties in de landbouw en het bouwen aan landschap (smarter agro)**
- **...**

Deze zijn doorheen het test- en leertraject en de momenten van het platformoverleg geëvolueerd tot vijf beleidsaanbevelingen (zie ORP Innovatie: Stand van Zaken). In de komende maanden worden deze geconcretiseerd tot programma's waarin operationalisering centraal staat.

ORP Procesvoering

vrijdag 12 maart 2015

VLM Guldenvlieslaan 72, 1060 Brussel

Aanwezig

Jan Verheeke (MINA-raad), Saartje Degelin (Boerenbond), Bram Abrams (Gouverneur Antwerpen), Frederik Mollen (Natuurpunt), Erik Grietens (BBL), Joachim Declerck (AWB), Filip De Rynck (Steunpunt Bestuurskunde), Jan Nuijens (Regionale Landschappen), Toon Denys (VLM), Griet Celen (VLM), Elke Vanempten (ILVO), Tine Segers (AWB, verslag), Annelies Van Vosselen (departement MOW), Stefaan Tubex (Stedenbeleid), Stefan Devoldere (Team Vlaams Bouwmeester), Jules Van Liefferinge (departement LV), Koen Vermoesen (Agentschap Ondernemen), Annelies Vanderdonckt (VVSG), Eddy Wille (OVAM)

Verontschuldigd

Geert De Blust (Inbo), Guido Decorte (VVP), Hans Leinfelder (LUCA), Jeroen Nachtergaele (ANB), Ignace Schops (Regionale Landschappen)

Agenda

1. Werkplan

- actieve werkvorm platform
- communicatie

2. Organisatie

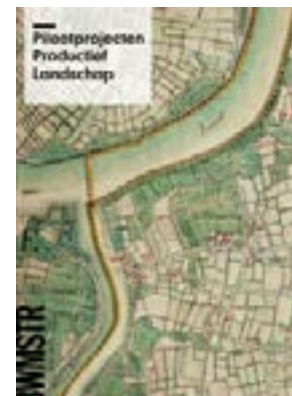
- nieuwe leden

3. Testtraject

- Midden West-Vlaanderen
- Pajottenland-Brussel
- Electrabelsite Schelle
- Pannenfabriek Noorderkempen

4. Beleidstraject

5. Toelichting PPPL en Kleine Nete (moderatie Filip De Rynck)

Verslag

1. Werkplan

Toelichting bij werkvorm van het platform en communicatie. Geen specifieke opmerkingen.

Er wordt gevraagd aan de partners van het platform om via hun kanalen mee te communiceren over het ORP, aanspreekpunt hiervoor is de werkgroep van het ORP (Griet Celen, Annelies Van der Donckt, Rik Samyn en Christophe Vandevooort).

2. Organisatie

- nieuwe leden

Ovam deelt zijn interesse in het ORP mee vanuit afval- en materialenbeleid, ze onderzoeken ook de mogelijkheden om oude terreinen/brownfields te hergebruiken.

Stedenbeleid onderzoekt hoe de open ruimte te vrijwaren en is betrokken bij de pilootprojecten verontreinigde terreinen.

3. Testtraject

- Midden West-Vlaanderen

- Pajottenland-Brussel

- Electrabelsite Schelle

- Pannenfabriek Noorderkempen

Er wordt toegelicht dat de testcases voor de zomer op dreef kunnen zijn.

4. Beleidstraject

5. Thema Procesvoering

Er is gevraagd om twee verschillende soorten projecten (Kleine Nete en Pilootprojecten Productief Landschap) toe te lichten vanuit de proceskant: hoe wordt er gewerkt, wat zijn gelijkenissen, verschillen, wie doet wat, hoe gebeurt het management van deze processen?

a. Kleine Nete – Bram Abrams

- Het proces van de Kleine Nete is een institutioneel proces waar gewerkt wordt aan samenwerken. In 2012 krijgt de gouverneur Cathy Berx het mandaat voor de coördinatie om afstemming te zoeken tussen verschillende Vlaamse projecten in de regio (AGNAS, bekkenbeheerplan, sigma, habitatrichtlijngebieden, ankerplaatsen, nieuwe weg,...). Er is gekozen een overlegstructuur op te zetten tussen de Vlaamse overheid en de projecten zelf, met een ambtelijke werkgroep en een stuurgroep om het ambtelijke en beleidsmatige te confronteren. Het is een zoektocht om de lopende projecten zo veel mogelijk binnen bestaande visies te laten bewegen, sommige processen worden hiervoor versneld, anderen vertraagd. Daarnaast is er sterk in gezet op communicatie via een projectwebsite over inhoud en proces om meer openheid en transparantie te creëren. In 2015 is er een intentieverklaring afgewerkt tussen de partijen die getuigt van meer vertrouwen in elkaar en draagvlak voor deze afstemming. Deze intentieverklaring kan fungeren als opstap naar bijvoorbeeld een gedeeld strategisch project. Aandachtspunten gaan naar het werken aan samenwerken, creëren van draagvlak en scheppen van vertrouwen.

b. Pilootprojecten Productief Landschap – Elke Vanempen

- De Pilootprojecten Productief Landschap zijn meer visionaire testcases. De pilootprojecten

III. Beleidstraject

testen lange termijnvisies in concrete cases. En beproeven hiermee het huidige beleid. De cases willen goede voorbeelden realiseren voor innovatie naar een productief landschap. De schaal van de cases is zeer uiteenlopend. De cases komen voor een kwaliteitskamer die tot doel heeft lessen te trekken.

Eerste verkenning van thema 'proces' in het open ruimte platform (moderatie Filip De Rynck)

Deelnemers aan het open ruimte platform onderstrepen het belang van het opzetten van geïntegreerde processen :

Algemeen wordt onderstreept dat op dit moment heel wat Vlaamse beleidsinitiatieven binnen eenzelfde gebied maar naast mekaar worden 'uitgerold'. Enkele deelnemers stellen zelfs scherper dat er geen enkel Vlaams initiatief meer kan genomen worden in een gebied, zonder dat dit momenteel interfereert met andere Vlaamse initiatieven. Zelfs in de initiatieven van de pilootprojecten productieve landschappen (die op dit moment ogenschijnlijk te isoleren zijn) zal een afstemming met andere initiatieven aan de orde zijn.

In gebieden met hoge urgentie (bv. omwille van grote gecombineerde impact op eigenaars en gebruikers) escaleert dit naar de Vlaamse regering die momenteel hiervoor onder meer coördinatie-opdrachten toewijst aan de betrokken gouverneur. Andere integrerende initiatieven zijn landinrichting (volgens principes van het recent goedgekeurde decreet landinrichting en in recente beslissingen Vlaamse regering opgenomen) en territoriale ontwikkelingsprogramma's (TOP, geïnitieerd door Departement Ruimte). De vaststelling blijft dat er geen systematische werkwijze is binnen en tussen overheden om tot geïntegreerde gebiedsgerichte werking (en samenwerking) te komen. Dit staat in schril contrast tot de nood aan dergelijke samenwerking die op het terrein wordt gevoeld.

In de discussie komen een aantal punten naar voor met betrekking tot procesvoerder, proces en inhoud.

Procesvoerder :

- belangrijk dat dit om een 'neutrale' instantie gaat en niet één van de domeinen/sectoren/belangen
- belangrijk dat de procesvoerder een vorm van mandaat heeft. Dit kan gaan van 'soft' mandaat (lopende initiatieven afstemmen) tot hard mandaat (actief ingrijpen in lopende initiatieven). Het kan om een eerder informeel mandaat gaan (mondelinge vraag) als een formele vraag (opdracht minister, regering, decretale opdracht).

Proces :

- het proces kan gericht worden op het gezamenlijk uitwerken van een visie voor een gebied of op het coördineren van lopende initiatieven. Algemeen wordt gesteld dat hoe vroeger de integratie tot stand komt, hoe ruimer de vrijheidsgraden zijn waarbinnen de oplossingen kunnen uitgewerkt worden. Het nadeel is dat de integratiedoelstellingen minder duidelijk kunnen zijn en mogelijk de urgentie minder sterk wordt gevoeld. Bij een latere integratie (of eerder coördinatie) kan het mandaat scherper worden geformuleerd en wordt de urgentie mogelijk sterker gevoeld. De vrijheidsgraden zijn op dat moment weliswaar beperkter. De ervaringen in Kleine Nete, leren wel dat zelfs in deze fase nog heel wat bijstellingen mogelijk zijn in lopende initiatieven.
- het is belangrijk om in een eerste fase steeds te investeren in vertrouwen tussen de partners. Deze fase kan resulteren in een intentieverklaring (bezegeling van onderling vertrouwen en gezamenlijke intenties). Dat kan de basis zijn om inhoudelijk verder op door te gaan (raamkoord,...). In deze fase kan legitimiteit van procesvoerder en van proces (verder) worden versterkt.
- tijdens het proces is het belangrijk om voldoende tussentijds terug te koppelen met 'beleid'. Dit

om enerzijds tussentijdse beslissingen van beleid te krijgen en om anderzijds beleid voldoende te informeren (en af te stemmen) over afspraken en ingeslagen oplossingsrichtingen. Beleid kan op die manier 'meegroeien' met de consensusvorming en afspraken op terrein.

Inhoud :

-Het is belangrijk om voor de inhoudelijke uitdagingen waar we in elk project opnieuw voor staan (de families van opgaven) inhoudelijke oplossingsrichtingen uit te werken zodat ook op dit vlak het warm water niet steeds opnieuw moet worden uitgevonden. Door in minder complexe omstandigheden expertise en ervaring op te bouwen in deze families van opgaven, kan dit gemakkelijker worden ingebracht in meer complexe situaties.

Centrale vraag vanuit het platform blijft : hoe kan je gebiedsgerichte onderhandelingen en het opzetten van geïntegreerde gebiedsgerichte processen institutioneel mogelijk maken? En binnen welke variatie (werken vanuit 'gezag' van de functie, werken vanuit vertrouwen, werken vanuit een harde regie)? Het zou interessant zijn om hier wetenschappelijke bevindingen of bevindingen vanuit buitenlandse voorbeelden aan te koppelen.

ORP Toegang tot grond

vrijdag 03 juli 2015

VLM Guldenvlieslaan 72, 1060 Brussel

Aanwezig

Els Hofkens (Onroerend Erfgoed), Tom Kockx (De Landgenoten), Saartje Degelin (Boerenbond), Astrid Van Vosselen (MOW), Eddy Wille (OVAM), Peter Cabus (RV), Griet Celen (VLM), Rik Samyn (VVP), Toon Denys (VLM), Joachim Declerck (AWB), Hans Leinfelder (KULeuven-PLEN), Tine Segers (AWB, verslag), Guido Decorte (VVP), Ignace Schops (Regionale Landschappen)

Verontschuldigd

Stefaan Tubex (Stedenbeleid), Mark Suykens (VVSG), Filip De Rynck (Steunpunt Bestuurskunde)

Afwezig

Geert De Blust (Inbo), Jeroen Nachtergaele (ANB), Jan Verheeke (MINA-raad), Bram Abrams (Gouverneur Antwerpen), Chris Steenwegen (Natuurpunt), Erik Grietens (BBL), Joris Relaes (ILVO), Stefan Devoldere (Team Vlaams Bouwmeester), Jules Van Liefferinge (departement LV), Koen Vermoesen (Agentschap Ondernemen)

Agenda

1. Stand van zaken nieuwe opdracht
2. Procesvoering: verdere uitdieping van het ORP van 13 maart 2015 en afronding ifv het leer-, test- en beleidstraject.
3. Toegang tot grond: Toelichting door De Landgenoten (BE) en ARK (NL) met focus op instrumentarium en aansluitend debat.

Verslag

1. Stand van zaken

a. Focus ORP

Over de inhoudelijke doorbraken is iedereen het eens dat er goed bepaald moet worden wat de rol van het platform terzake is. Dit zal anders zijn voor thema's waar reeds veel rond gebeurt in andere platformen (IPO, PPPL, ...), zoals omgang met grondeigenaars en -gebruikers of herbestemming, dan voor een minder aangesneden thema zoals het redeneren vanuit en sturen op functionele logica's.

- Voor thema's waar veel rond te doen is, zou het platform moeten trachten conclusies uit andere trajecten te vangen en te vertalen naar beleidsaanbevelingen.
- Bij nieuwere thema's zal het veel meer gaan om relaties in gebieden te begrijpen, hefbomen te testen en inzichten te formuleren.

b. Internationale aftoetsing

Er blijft ook de oproep om de werking rond de open ruimte in Vlaanderen binnen internationale trends te kaderen (bv. windmolencoöperatieven in Duitsland zeer gangbaar, in Vlaanderen nog uitzondering).

c. Generieke vs. specifieke processen voor de Open Ruimte

Er wordt aangehaald om ook de modellen van samenwerking en participatie te kaderen ten opzichte van de stedelijke actoren. Zijn de dynamieken eigen aan de open ruimte of zijn de modellen van de open-ruimteactoren eerder generiek van aard en kan je ze, mits aanpassingen, ook toepassen op de open ruimte?

2. Terugkoppeling ORP 12/03/2015

Er wordt voorgesteld om conclusies van het ORP in maart 2015 op drie manieren mee te nemen en te onderzoeken in het leertraject en testtraject:

1. Wat kan een voortschrijdend (meerjaren)programma voor gebieden of thematieken opge maakt in overleg tussen Vlaamse, provinciale, sublokale en lokale instanties betekenen?
2. Wat kan de betekenis zijn van een intentieverklaring bij de start van het proces met een duidelijke na te streven timing van mijlpalen in het proces en waarvoor terugkoppeling met het beleid nodig is? (cfr. Complexe projecten)
3. Wat zijn de mogelijkheden van abstracte of juist inhoudelijke oplossingsrichtingen voor het beantwoorden van (families) van uitdagingen in relatie tot het onvermijdelijk gebiedsgerichte maatwerk?

Hierop komen een aantal reacties, verfijningen, opmerkingen... :

Mandaat / Rol van de overheid:

1. Het principe van een terugschrijdende overheid wordt door de deelnemers gelanceerd: generieke doelen van de overheid worden vooropgesteld (gekoppeld aan budgetten). Deze opgaven worden op een bepaald niveau maatwerk per gebied, de uiteindelijke invulling gebeurt op gebiedsniveau. In Nederland is er zo bv. MIRT (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport) waarbij binnen het kader van een programma projecten lokaal worden uitgevoerd.

Proces / Programma :

2. Het idee van de opmaak van geïntegreerde programma's om vroegtijdig afstemming te zoeken op het terrein wordt onderschreven. De vraag hoe je daarvoor vroeg genoeg een mandaat krijgt, voordat er conflicten ontstaan, blijft cruciaal.
3. Vroegtijdig actoren bijeenbrengen en agenda's koppelen wordt als prioriteit naar voor geschoven. Men is het eens dat de methode van complexe projecten ook naar de open ruimte zou kunnen doorgetrokken worden. Dit omhelst een intentieverklaring

III. Beleidstraject

van de stakeholders, duidelijke doelen en mijlpalen voor het proces en een geregelde terugkoppeling met het beleid.

4. De eerste stap in een proces start met de wil van ambtenaren en middenveldorganisaties. Vaak volgt politiek mandaat en/of investering pas wanneer meerwaarde zichtbaar is en het draagvlak wordt aangetoond.

5. Herhaalbare methodes op andere gebieden mogen dus niet te snel vervallen in een mechanistisch systeem.

Inhoud:

6. Priorisering volgens thematieken zou een richtlijn moeten kunnen zijn voor de keuze om te investeren in bepaalde gebieden. Uitdagingen of opportunitetien zouden het vertrekpunt moeten zijn om te investeren in bepaalde gebieden. Inhoudelijke doelstellingen zijn sturend voor programma en voor actie. De procesmethodiek is dus niet louter een oplossing voor complexe processen.

3. Thema Toegang tot grond

a. Landgenoten - Tom Kockx

Werking:

De Landgenoten vormt als biogrondfonds de schakel tussen landbouwers met een project en een grond voor hun activiteiten. Door het aankopen van gronden en verhuren aan bioboeren, bieden ze een alternatieve vorm van pachten. Eerste projecten van het aankopen van grond zijn succesvol gebleken in het financieren van aankopen via shareholders. Het functioneren van De Landgenoten is in volle ontwikkeling. Er wordt ook geëxperimenteerd met het actief zoeken van nieuwe gronden.

Resultaten en lessen:

Het biogrondfonds blijkt goed te functioneren voor bestaande CSA bedrijven, een groot deel van het budget voor de aankoop van gronden komt van bestaande klanten / bekenden.

Ze zoeken actief naar samenwerking met het middenveld en overheid om de werking voor de biologische landbouw verder uit te kunnen breiden.

Niet zozeer de financiële kant van de verwerving van gronden, als wel het effectief toegang krijgen tot grond voor nieuwe bio-landbouwers de grootste uitdaging. De testcase voor het verwerven van grond voor 2 bioboeren in het Pajottenland focuste op braakliggende of onderbenutte terreinen, maar weinig eigenaars willen hierin mee stappen.

b. Stichting ARK in Kempen-Broek - Ignace Schops

Werking:

Stichting ARK werkt aan natuurontwikkeling. In het Grenspark Kempen-Broek wordt al twintig jaar gewerkt aan de versterking van natuur en recreatie. Stichting ARK werkte in opdracht van de Provincie Limburg (NL) aan de gebiedsontwikkeling van de Nederlandse zijde van het park om losse natuurgebieden met elkaar te verbinden en waardevol water daarbinnen beter vast te houden. De voorbije jaren hebben ze met een beperkt aantal mensen (4 to 5 medewerkers) aan een vorm van ruilverkaveling.

Resultaten en lessen:

- Vanuit het principe van terugschrijdende overheid dat in Nederland gehanteerd wordt, werden financiële middelen voor het realiseren van de ruilverkaveling ter beschikking gesteld aan Stichting ARK. Dit heeft in het geval van grenspark Kempen-Broek tot een snel en budgettair efficiënt proces geleid.

- In Kempen-Broek heeft 80% van de grondenruil vrijwillig plaatsgevonden. Dit wordt mede toegeschreven aan de jarenlange betrokkenheid van alle actoren bij ontwikkelingen in het gebied.

c. Conclusie:

De deelnemers van het platform pleiten voor duidelijke doelen en kaders voor toegang tot grond / landinrichting.

Het mobiliseren van financiële middelen voor het realiseren ervan is cruciaal voor de snelheid van uitvoering, dit kan via meer formele kaders (bv. landinrichtingsmiddelen of grondenbank) of via meer particulier initiatief (zoals bv. De Landgenoten, stichting ARK).

Draagvlak bij en vrijwillige medewerking van grondeigenaren verhogen naarmate de betrokkenheid in het creëren en het begrijpen van deze doelen en kaders groter zijn.

ORP Programma-aanpak

vrijdag 11 december 2015
VLM Guldenvlieslaan 72, 1060 Brussel

Aanwezig

Jan Nuijens (Regionale Landschappen, vervanger Ignace Schops), Christophe Vandevooort (Ruimte Vlaanderen, vervanger Peter Cabus), Julie Mabilde (Team Vlaams Bouwmeester, vervanger Stefan Devoldere), Frederik Mollen (Natuurpunt), Erik Grietens (Bond Beter Leefmilieu), Filip De Rynck (Steunpunt Bestuurskunde), Joachim Declerck (AWB), Tine Segers (AWB), Toon Denys (VLM), Griet Celen (VLM), Hans Leinfelder (KULeuven), Bart Bollen (LNE, vervanger Jules Liefveringe), Astrid Van Vosselen (MOW), Geert De Blust (Inbo), Saartje Degelin (Boerenbond), Peter Hautekiet (VVSG), Eddy Wille (OVAM), Els Hofkens (Onroerend Erfgoed), Peter Vleugels (VLM), Hilde Van Leirsberghe (VLM)

Verontschuldigd

Guido Decorte (Provincie West-Vlaanderen, VVP), Jan Verheeke (MINA-raad), Bram Abrams (Provinciegouverneur Antwerpen), Stefaan Tubex (Team Stedenbeleid)

Afwezig

Koen Vermoesen (Agentschap Ondernemen), Jeroen Nachtergaele (ANB), Joris Relaes (ILVO)

Agenda

Terugkoppeling inzichten uit het Open Ruimte Platform

2. Thema 'programma':

a. Hans ten Hoeve, Ministerie voor Infrastructuur en Milieu (NL) - Ruimte voor de Rivier

b. Peter Vleugels, Vlaamse Landmaatschappij - Platform voor Plattelandsonderzoek

c. Hilde Van Leirsberghe, Vlaamse Landmaatschappij - Programmatie aanpak decreet landinrichting

3. Conclusies

1. Terugkoppeling trajecten ORP

Het verloop van het Open Ruimte Platform van de laatste maanden wordt toegelicht (zie bijlage). De eerste twee intervisies, een brede workshop begin zomer en de eerste kwaliteitskamer hebben plaatsgevonden. Iedereen wordt uitgenodigd voor het symposium "Open Ruimte, Open Blick" op 17-18 maart 2016.

Eerste inzichten ontstaan rond omgang met grondeigenaren, herbestemming, het verzoenen van functionele logica's en lokale creativiteit uit de vorige platformbijeenkomsten en de werking van de voorbije maanden.

Reacties:

Rol van het platformoverleg: Het platformoverleg wordt momenteel benaderd als een wisselwerking met toelichtingen van deelnemers, na maart zal de focus komen te liggen op de beleidsaanbevelingen met als doelstelling een aantal gedeelde standpunten te formuleren. De oproep is om de conclusies te laten doorwerken binnen de verschillende instanties en organisaties.

Er is vraag naar nuancering in begrip overheid en nieuwe actoren binnen de werking van test- en leertraject en het verder onderzoeken van innovatiemogelijkheden op de grens van overheid en burgerinitiatieven.

2. Thema Programma

a. Ruimte voor de Rivier - Joachim Declerck, AWB, ter vervanging van Hans ten Hoeve, ministerie I&M

Ruimte voor de Rivier is een programma van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor het realiseren van overstromingsmaatregelen: voor een veiliger rivierengebied én een aantrekkelijke leefomgeving. De doelstellingen werden door het ministerie geformuleerd en de financiële middelen voor uitvoering van de maatregelen ter beschikking gesteld. Het programma startte in 2007 met het detailleren en uitwerken van de plannen in samenwerking met 18 andere partijen, de realisaties moeten uiterlijk in 2017 afgerond zijn. Op ruim dertig plaatsen worden maatregelen gerealiseerd.

De urgentie na de bijna-rampen in 1993 en 1995 was hoog om in te zetten op meer ruimte voor de Maas. In 2002-2006 was dit een intern traject van het ministerie Infrastructuur en Milieu dat leidde in 2007 tot de lancering van een programma met een dubbele doelstelling: waterveiligheid en ruimtelijke kwaliteit. Vanuit een centraal plan met realisatiedoelstellingen voor waterbuffering, werd in de procesopbouw ruimte gemaakt voor een andere invulling van het oorspronkelijke plan. Via een omwisselbesluit werd de mogelijkheid gegeven aan lokale samenwerkingen om de doelstellingen op een andere manier te verwezenlijken met meer lokale winsten.

Als leerpunt voor Vlaanderen wordt de heldere taakstelling genoemd van de bovenlokale (plannings)overheid waarbij lokaal naar een alternatieve implementatie gezocht kan worden. De taakstelling wordt gekoppeld aan budget en een concrete timing.

b. Platform voor Plattelandsonderzoek - Peter Vleugels, VLM

Het Platform voor Plattelandsonderzoek is een initiatief van de Minister van Plattelandsbeleid voor de ontwikkeling van een specifieke strategie voor het wetenschappelijk plattelandsgerelateerd onderzoek in Vlaanderen. De doelstellingen werden bepaald door de minister: kennisdoorstroming en samenwerking staan centraal. Het platform werd in 2012 opgestart en brengt de Vlaamse universiteiten, onderzoeksinstituten, hogescholen, praktijkcentra en overheden samen rond de tafel. In 2014 werd een Onderzoeksprogramma Platteland goedgekeurd die het gewenste plattelandsonderzoek oplijst met het oog op de verdere wetenschappelijke onderbouwing van het Vlaamse plattelandsbeleid. In totaal werden 3 onderzoeken gefinancierd:

Vergrijzing op het platteland - analyse van ruimtelijke perspectieven

Versterken van streekidentiteit via landbouw, natuur, erfgoed en toerisme

IMAGO (geïntegreerde methodieken voor actiegerichte gebiedsontwikkeling)

c. Programmatische aanpak decreet Landinrichting - Hilde Van Leirsberghe, VLM

Landinrichting biedt, via het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting, het kader voor een programmatische aanpak van de open ruimte op Vlaams niveau via de werking van de programmacommissie en op gebiedsniveau via de voorbereiding en de uitvoering van landinrichtingsprojecten. Het operationaliseren van de programmatische aanpak werd eind 2014 opgestart bij de inwerkingtreding van het decreet en besluit betreffende de landinrichting. Het is een meerjarig programma dat elk jaar geactualiseerd zal worden. De aanpak op gebiedsniveau wordt toegelicht aan de hand van twee cases: De Vlaamse Rand en de aanleg van de A11.

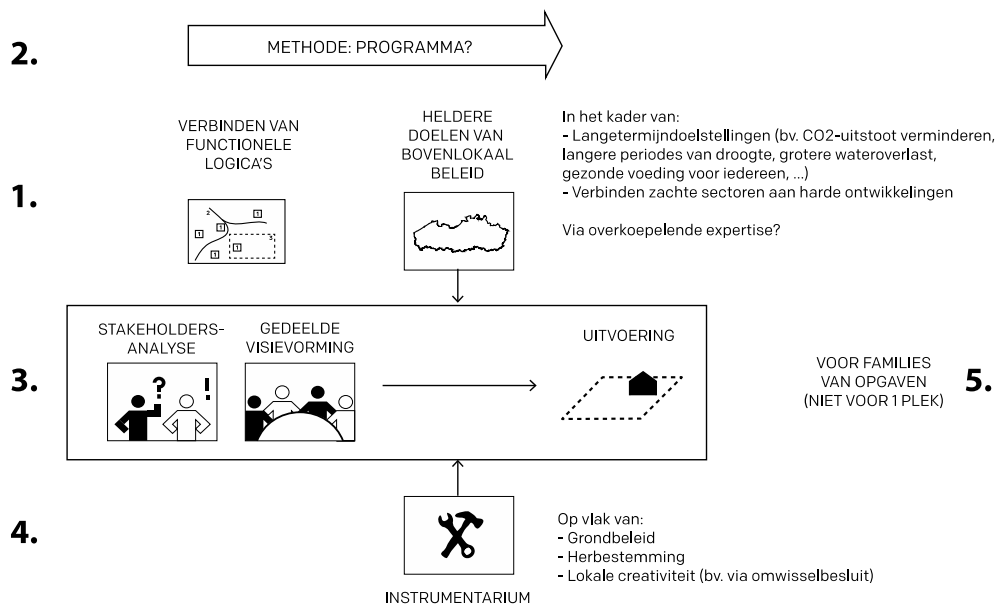
Case 1 - Vlaamse rand: het planprogramma Vlaamse Rand werkt aan de open ruimte op gebiedsniveau. Tien gebieden worden geïdentificeerd waar verschillende doelstellingen samenkomen. Verschillende projecten zijn in uitvoering bv. Woluwevallei waar de open ruimtekamers versterkt worden, de Vinderhoutse bossen waar 155 ha bosuitbreiding gerealiseerd wordt samen met het maken van verbindingen en het ontwikkelen van onthaalpoorten, ...

Case 2 - A11: De aanleg A11 was aanleiding om een programma op te richten waarbij de infrastructurele ingreep gerealiseerd werd samen met verplichte flankerende maatregelen uit MER (natuur- en landbouwcompensatie, landschappelijke inpassing en buffering) en met een meerwaarde voor de omgeving. Er is onder andere een grondruil gebeurd en een buffer aangelegd die een belevingsruimte wordt tussen het dorp van Dudzele en de A11.

Er wordt opgemerkt dat dit soort van programma's cruciaal zijn om langetermijndoelstellingen via een projectmodus te koppelen aan hele lokale processen. Dit is een taak voor de Vlaamse overheid.

3. Conclusies

Na de drie Open Ruimte Platformen rond geïntegreerde processen (13/03/15), toegang tot grond (07/03/15) en programmavoering (11/12/15), de brede werksessie (08/07/15) en de eerste interviews (27/10 en 19/11/15) ontstaat uit de eerste inzichten een pleidooi voor onderzoek naar:

Heldere doelen van bovenlokaal beleid - rond langetermijnvraagstukken en de open ruimte een sterke positie te geven in harde ontwikkelingen - voor het verbinden van functionele logica's (via overkoepelende expertise?)

Een programmatische benadering als methode - waarbij bovenlokale doelstellingen gekoppeld worden aan lokale creativiteit via concrete budgetten en timing -

Een geïntegreerde procesbenadering die vertrekt vanuit een stakeholdersanalyse en gedeelde

visievorming

(Nieuw) instrumentarium op vlak van grondbeleid, herbestemming, omwisselbesluit

Het zoeken voor oplossingen niet voor één plek, maar oplossingen van families van opgaven

ORP Innovatie

dinsdag 19 februari 2016

VLM Guldenvlieslaan 72, 1060 Brussel

Aanwezig

Peter Cabus (Ruimte Vlaanderen), Steven Cleren (Agentschap Ondernemen), Bart Bollen (departement Landbouw en Visserij), Alex Verhoeven (VVSG), Griet Celen (VLM), Toon Denys, VLM) Joachim Declerck (Architecture Workroom), Guido Decorte (Provincie West-Vlaanderen), Marjolijn Claeys (PLEN-KU Leuven), Jan Nuyens (Regionale Landschappen), Jan Verheke (Natuurpunt), Johan De Beule (Pro Natura), Tine Segers (Architecture Workroom)

Verontschuldigd

Joris Releas (ILVO), Astrid Van Vosselen (dep. MOW), Els Hofkens (Onroerend Erfgoed), Stefaan Tubex (Team Stedenbeleid), Saartje Degelin (Boerenbond), Guido Decorte (VVP), Filip De Rynck (HoGent), Chris Steenwegen (Natuurpunt)

Agenda

1. Stand van zaken

2. Thema 'innovatie'

- Pro Natura door Johan De Beule (Pro Natura)

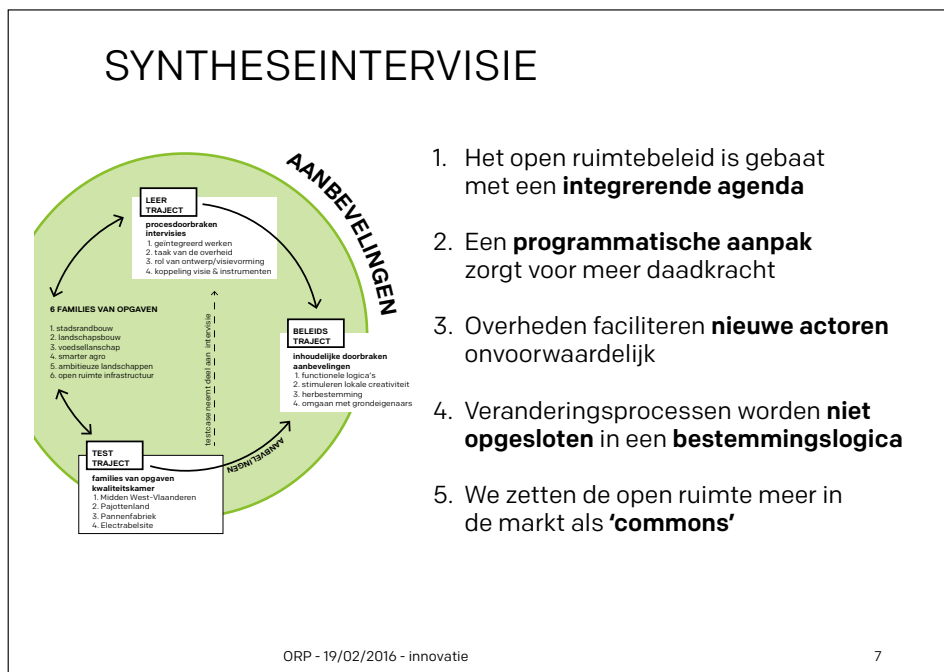

- Service Design door Steven Cleren (Design Vlaanderen)

1. Stand van zaken

De afronding van het leertraject en de vijf voorlopige beleidsaanbevelingen die uit de werking van het ORP komen, worden toegelicht.

1. Het open ruimtebeleid is gebaat met een **integrerende agenda**
2. Een **programmatische aanpak** zorgt voor meer daadkracht
3. Overheden faciliteren **nieuwe actoren** onvoorwaardelijk
4. Veranderingsprocessen worden **niet opgesloten** in een **bestemmingslogica**
5. We zetten de open ruimte meer in de markt als **'commons'**

Reacties/opmerkingen:

De conclusies worden onderstreept als krachtige samenvatting en vormen uitgangspunten om te integreren in het huidige open ruimte beleid. Er wordt opgeroepen tot een goede uitwerking ervan te komen en deze voor te leggen aan het Open Ruimte Platform om tot overeenkomst te komen.

2. Thema Innovatie

a. Pro Natura - Johan De Beule

Pro Natura is een onafhankelijke organisatie die bevestigd werd in het leertraject als 'nieuwe actor'. Ze zijn één van de weinigen uit de nieuwe actoren die expliciet inzetten op innovatie als kernwaarde. De organisatie werd opgericht in 1993 met als missie binnen de sector van sociale economie een voorbeeld te zijn op vlak van samenwerking en innovatie. Ze zoeken binnen

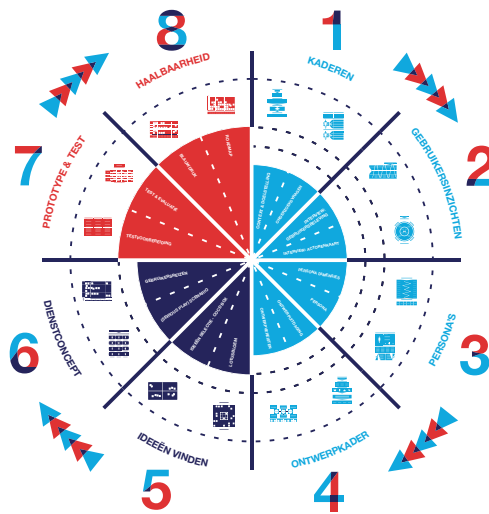

III. Beleidstraject

natuur naar nieuwe marktniches (bv. stadsherders, ingroenen van begraafplaatsen, biomassa, ...) en koppelen sociale economie aan bv. technologische innovatie om projecten te realiseren met een maatschappelijke meerwaarde. Ze zetten hierbij sterk in op samenwerking en nemen ondertussen als volwaardige partner deel aan bv. Europese projecten. De (Europese) regelgeving en vergunningenbeleid speelt hen het meest parten om projecten met draagvlak verder te kunnen uitbouwen.

b. Service Design - Steven Cleren

Service Design is een methodiek om innovatie te stimuleren. Design Vlaanderen heeft een toolkit ontwikkeld voor lokale partijen om een ontwerpproces op te zetten dat gericht is op het verbeteren van producten/diensten/... voor de eindgebruiker. In het proces wordt sterk ingezet op stakeholders als klankbord. Het proces is geen lineair proces. Dit wil zeggen dat de opdracht onderweg kan aangepast worden wanneer bijvoorbeeld blijkt dat de probleemstelling gedefinieerd moet worden en bijgevolg de ontwerpvraag. Service Design is een sterk gemanaged proces waarbij het proces compromisgericht is, maar waarbij het eindresultaat door de eindgebruiker niet ervaren wordt als compromis.

Slot

Dit was het laatste Platformoverleg volgens het opzet om projecten met elkaar te delen. De volgende bijeenkomst zal een werksessie zijn om de beleidsaanbevelingen te operationaliseren en vanuit alle partners concrete en gedragen programma's te ontwikkelen rond enkele van de families van opgaven.